

ศาสนาและความเชื่อของผู้คนในตำบลคลองสะแก อำเภอนครหลวง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

Religion and Belief of Klongsakae's People in Nakhonluang District, Phranakhon Si Ayutthaya Province

วชิรวิทย์ สุนันท์ธัญกุล/ Vachirawit Sunanthanyakul
นักวิชาการอิสระ / Independent Academician

บทคัดย่อ

บทความนี้นำเสนอข้อมูลจากการศึกษาศาสนาและความเชื่อของชาวตำบลคลองสะแก อำเภอนครหลวง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ใช้การเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารชั้นต้น เอกสารชั้นรอง การสัมภาษณ์แบบประวัติศาสตร์ จากคำบอกเล่าจากผู้ที่อยู่อาศัยในตำบลคลองสะแก อำเภอนครหลวง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ทำให้สามารถอธิบายถึงความเป็นมาของวัด ศาลเจ้าพ่อ และความเชื่อเรื่องผีที่ปรากฏในพื้นที่ตำบลคลองสะแก ผ่านคำบอกเล่าของชาวคลองสะแก เพื่อเป็นข้อมูลในการทำความเข้าใจในเรื่องศาสนาและความเชื่อที่ยังคงมีอิทธิพลต่อชุมชน ถึงแม้ว่าในปัจจุบันพื้นที่ตำบลคลองสะแกเป็นพื้นที่ยุทธศาสตร์ท่าเรือน้ำลึกของรัฐบาล ซึ่งเต็มไปด้วยโรงงานอุตสาหกรรมทั้งขนาดเล็กจนถึงขนาดใหญ่ประมาณ ๒๐ แห่ง จึงเป็นที่อยู่อาศัยของแรงงานต่างจังหวัดรวมทั้งแรงงานจากกลุ่มประเทศสมาชิกอาเซียนซึ่งหลังไหลเข้ามาทำงานเป็นจำนวนมาก ศาสนาและความเชื่อของท้องถิ่นจึงถูกส่งต่อและเป็นที่รู้จักอย่างแพร่หลายของแรงงาน รวมทั้งยังได้แสดงความสัมพันธ์ของการเข้าวัดทำบุญระหว่างชาวคลองสะแก และผู้ที่เข้ามาอยู่อาศัยใหม่อีกด้วย

คำสำคัญ : ศาสนา ความเชื่อ ชาวคลองสะแก อยุธยา

Abstract

This article presented the information of religion and belief of Klongsakae's people in Nakhonluang district, Phranakhon Si Ayutthaya province. The data collected from primary documents, secondary documents and interviewed of oral history from the people who live in Klongsakae sub-district in Nakhonluang district, Phranakhon Si Ayutthaya province. The explanation of temples, shrines and ghosts belief of Klongsakae's people by gaining the information from interviewed some of Klongsakae's people to understand the religion and belief which have power over community. Although, today Klongsakae sub- district became the strategic area of deep water port from the government policy and have both of large and small industries of approximate 20 sites. A lot of labors from all parts of Thailand and from ASEAN countries are flocking into the area to work. The religion and belief of the local people are shared to the worker. The relation show the merit in the temple between Klongsakae's people and the new people.

Keywords : Religion, Belief, Klongsakae's people, Ayutthaya

บทนำ

ประเทศไทยตั้งอยู่ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ที่ผู้คนแต่ละชาติพันธุ์เดินทางติดต่อกันมานับพันปี จึงเกิดการผสมผสานอารยธรรมโบราณที่ยิ่งใหญ่ของโลกอย่างอินเดียและจีน ชาวเอเชียตะวันออกเฉียงใต้จึงได้รับเอาอารยธรรมจากทั้งสองชนชาตินี้มาใช้ด้วย หลักฐานคือ การปรากฏอยู่ของอารยธรรมอินเดียและจีนอย่างกว้างขวางโดยทั่วไป วัฒนธรรมดั้งเดิมตั้งแต่ก่อนที่ศาสนาพราหมณ์ ฮินดู และพระพุทธศาสนาจากอินเดียเผยแพร่เข้ามา พบว่าชาวเอเชียตะวันออกเฉียงใต้มีความเชื่อเรื่องผีสังเวทดา ภูตผีปีศาจและการดำรงอยู่ของวิญญาณบรรพบุรุษที่สว่างลับ เนื่องจากความกลัวที่ไม่สามารถทำความเข้าใจปรากฏการณ์ทางธรรมชาติที่เกิดขึ้นได้ อารยธรรมอินเดียจึงเข้ามาฝังรากลึกอยู่ในอารยธรรมของไทย ลาว เมียนมาร์ และกัมพูชา ที่รับเอาความเชื่อศาสนาพุทธแบบหินยานและวัฒนธรรมฮินดูเข้ามาใช้ในวิถีชีวิตของตน ถึงแม้ในเวลาต่อมาความเชื่อของศาสนาอิสลามได้เจริญขึ้นมาครอบงำอินเดียแทนพระพุทธศาสนา พราหมณ์และฮินดู ศาสนาอิสลามเผยแพร่เข้าสู่เอเชียตะวันออกเฉียงใต้จากการเดินเรือของพ่อค้าอินเดียที่มีความเชื่อแบบอิสลาม (ธนาสุภษฎ์ สตะเวทิน, ๒๕๕๕ , หน้า ๕-๖) แต่ศาสนาอิสลามไม่สามารถเผยแพร่ในดินแดนแถบไทย ลาว เมียนมาร์ และกัมพูชาได้เนื่องจากผู้คนในดินแดนแถบนี้รับเอาอารยธรรมพระพุทธศาสนา พราหมณ์และฮินดูไว้อย่างมั่นคงแล้ว ทำให้ศาสนาอิสลามไปเผยแพร่และได้รับการยอมรับจากผู้คนแถบมาเลเซีย อินโดนีเซีย บรูไนฯ และหมู่เกาะทางใต้ของฟิลิปปินส์

ตำบลคลองสะแกตั้งอยู่ในอำเภอนครหลวง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ในทางวิชาการนั้น สามารถสืบย้อนประวัติของอำเภอ นครหลวง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ได้ไปจนถึงสมัยกรุงศรีอยุธยา ในสมัยก่อนชุมชนแห่งนี้มีป่าสะแกและป่ากล้วยเป็นจำนวนมาก มีแม่น้ำป่าสักไหลผ่านพื้นที่ ทำให้ชาวชุมชนตั้งบ้านเรือน และสามารถหาอาหารจากแม่น้ำมาตั้งแต่สมัยโบราณ (ชยกร ผลเจริญ, ๒๕๖๒, หน้า ๔๕-๔๙) แต่ด้วยเหตุที่ว่าแม่น้ำป่าสักเป็นแม่น้ำกว้างและลึกจึงทำให้พื้นที่แถบนี้เป็นพื้นที่ยุทธศาสตร์ท่าเรือขนส่งสินค้าอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ในปัจจุบัน เป็นที่ตั้งของโรงงานอุตสาหกรรมทั้งขนาดเล็กจนถึงขนาดใหญ่หลายแห่ง แร่งงานต่างจังหวัดรวมทั้งแร่งงานจากกลุ่มประเทศสมาชิกอาเซียน เช่น ลาว เมียนมาร์ และกัมพูชา จึงหลั่งไหลเข้ามาทำงานเป็นจำนวนมาก ในด้านศาสนาและความเชื่อของแร่งงานเหล่านี้มีความคล้ายคลึงกับศาสนาและความเชื่อชาวคลองสะแก เช่น ศาสนาพุทธ ศาสนาพราหมณ์ฮินดู และความเชื่อเรื่องผี บทความนี้จึงนำเสนอความเป็นมาของวัด ศาลเจ้าพ่อ ศาสนาพุทธ ศาสนาพราหมณ์ฮินดูและความเชื่อเรื่องผีที่ยังคงมีอิทธิพลต่อชุมชน

ศาสนาและความเชื่อของคนไทย

การติดต่อกับอินเดียและจีนมาตั้งแต่สมัยโบราณทำให้ภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้รวมทั้งประเทศไทยได้รับอิทธิพล ความเชื่อเข้ามาผสมผสานเข้ากับความเชื่อดั้งเดิมจนทำให้คนไทยมีความเชื่อลักษณะเฉพาะตัว ความเชื่ออำนาจเหนือธรรมชาติของคนไทย จึงประกอบด้วยความเชื่อ ๓ ประการ ได้แก่ (๑) ความเชื่อทางศาสนาพุทธ (๒) ความเชื่อทางศาสนาพราหมณ์ และ (๓) ความเชื่อเกี่ยวกับภูตผีปีศาจ

ความเชื่อ ๓ ประการนี้ได้ถูกผสมผสานให้เป็นเอกภาพเดียวกันภายใต้ความเชื่อพุทธศาสนาแบบชาวบ้านซึ่งนักวิชาการไทยเรียกว่า ความเชื่อพุทธ ผี พราหมณ์ (อมรา พงศาพิชญ์, ๒๕๓๙) ตัวอย่างเช่น เรื่องการเทศน์มหาชาติหรือมหาเวสสันดรชาดก มีความเชื่อกันว่าเป็นพุทธวัจนะซึ่งองค์พระสัมมาพระพุทธเจ้าตรัสประทานแก่พระภิกษุสงฆ์

และพุทธบริษัท ๓ นิโครธาราม กรุงกบิลพัสดุ์ ประเพณีการเทศน์มหาชาตินั้นมีมาตั้งแต่ครั้งกรุงสุโขทัย เนื่องจากความเชื่อคนไทยที่ว่าหากได้ฟังเทศน์มหาชาติครบทั้ง ๑๓ กัณฑ์ จะได้อานิสงส์ ๕ ประการคือ (ฉัตรบงกช ศรีวิฆณสาร, ๒๕๕๑, หน้า ๑๐-๑๑) (๑) จะได้เกิดในศาสนาพระศรีอาริยมุตโตตรัยซึ่งจะเสด็จอุบัติเป็นพระพุทธเจ้าในอนาคต (๒) จะได้ไปสู่สุคติโลกสวรรค์ เสวยทิพยสมบัติอันโอฬารเมื่อตายไปแล้ว (๓) จะไม่ไปเกิดในอบายเมื่อตายไปแล้ว (๔) จะเป็นผู้มีลาภ ยศ ไม้ตรี และความสุข (๕) จะได้บรรลุมรรคผล นิพพาน เป็นพระอริยบุคคลในพระพุทธศาสนา

เมื่อวิเคราะห์เนื้อหาของงานเทศน์มหาชาติจะพบว่า เป็นความเชื่อที่ประกอบด้วยศาสนาพุทธ พราหมณ์ และความเชื่อเรื่องภูติผีปีศาจ ดังนี้

๑. ความเชื่อแบบพุทธ ได้แก่ ความเชื่อเกี่ยวกับทางพุทธศาสนา เช่น การเวียนว่ายตายเกิด การทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว ซึ่งการทำความดีและความชั่วนั้นเห็นผลได้ชัดเจนในตอนสรุปเรื่องหรือประชุมชาดกกลับชาติว่า คนทำความดีเมื่อไปเกิดชาติใหม่ก็เกิดมาดีทุกคน

๒. ความเชื่อแบบพราหมณ์ ได้แก่ เรื่องมหาเวสสันดรชาดกนี้ปรากฏในรูปแบบของพิธีกรรม เช่น การทำนายน ผีนและการทำบายศรีสู่ขวัญในกัณฑ์มหาราช

๓. ความเชื่อในเรื่องภูติผี ปรากฏอยู่ในเรื่องมหาเวสสันดรหลายกัณฑ์ ลักษณะของผีที่ปรากฏ ๓ ประเภท ได้แก่

๓.๑ ผีดี คือ ผีที่คอยปกป้องรักษาเรา เรียกกันโดยทั่วไปว่า เทวดา เช่น รุกขเทวดา เจ้าป่าเจ้าเขา พระเสื้อเมือง พระทรงเมือง

๓.๒ ผีร้าย คือ ผีที่คอยหลอกหลอน ชอบกินเครื่องเช่น เครื่องสังเวद्य ชอบรับสินบน หากไม่ได้ตามที่ต้องการก็จะคอยทำอันตราย เข้าสิงสู่ผู้คนให้เดือดร้อน

๓.๓ ผีที่เป็นซากศพ ได้แก่ คนที่ตายแล้วไม่ว่าจะตายด้วยวิธีใดก็ตาม

ประวัติพื้นที่คลองสะแก

ตำบลคลองสะแก ตั้งอยู่ทางทิศใต้ของอำเภอนครหลวง มีอาณาเขตทิศเหนือติดกับตำบลปากจั่น ทิศตะวันออกติดกับตำบลหนองปลิง และทิศใต้ติดกับตำบลบ่อโพรง อำเภอนครหลวง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ทิศตะวันตกติดกับอำเภอบางปะหัน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ในปัจจุบันตำบลคลองสะแก ประกอบด้วย ๕ หมู่ ดังนี้ หมู่ ๑ บ้านมอญ หมู่ ๒ บ้านคลองสะแก หมู่ ๓ บ้านคลองสะแก หมู่ ๔ บ้านคลองสะแก และหมู่ ๕ บ้านสวนกล้วย ทั้งนี้หมู่ที่ ๑ หมู่ที่ ๓ และหมู่ที่ ๕ ตั้งอยู่ทางทิศตะวันออก หรือฝั่งซ้ายของแม่น้ำป่าสัก ส่วนหมู่ที่ ๒ และหมู่ที่ ๔ ตั้งอยู่ทางทิศตะวันตก หรือฝั่งขวาของแม่น้ำป่าสัก (วิเชียร ภูเสวก, ๒๕๖๑, ๒๓ ธันวาคม)

ในทางวิชาการนั้น สามารถสืบย้อนประวัติของอำเภอนครหลวง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ได้ตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยา พบว่าสมัยนั้นบริเวณนอกกำแพงเมืองถูกแบ่งออกเป็นเขตการปกครอง ๓ เขต เรียกว่าแขวง (ภายหลังเปลี่ยนมาเรียกอำเภอ) ประกอบด้วย ๑) แขวงขุนนคร ๒) แขวงขุนเสนา และ ๓) แขวงขุนอุทัย ต่อมาแขวงขุนนครแยกออกเป็นแขวง คือ (๑) แขวงนครใหญ่ ซึ่งต่อมาแยกเป็น แขวงนครใหญ่ หรืออำเภอมหาสารในปัจจุบัน และ แขวงนครใน หรืออำเภอบางปะหันในปัจจุบัน (๒) แขวงนครน้อย ต่อมาได้แยกออกเป็น ๒ แขวงเช่นกัน คือ (๑) แขวงนครน้อย ซึ่งต่อมาได้เปลี่ยนชื่อเป็นอำเภอท่าเรือ และ (๒) แขวงนครกลาง ต่อมาได้เปลี่ยนชื่อเป็นอำเภอนครกลาง มีที่ว่าการอำเภออยู่ที่ตำบลบ่อโพรง แต่ด้วยสถานที่ตั้ง ณ ตำบลบ่อโพรงนั้นไม่เป็นศูนย์กลาง

ในเวลาต่อมาจึงมีการย้ายที่ว่าการอำเภอนครหลวงมาอยู่ที่ตำบลนครหลวง (เหตุที่ชื่อตำบลนครหลวงเพราะเป็นที่ตั้งของปราสาทนครหลวง) แล้วจึงเปลี่ยนชื่อมาเป็น อำเภอ นครหลวง จนถึงปัจจุบัน (วิกิพีเดีย, ๒๕๕๙, www.th.wikipedia.org)

สี่ร้อยปีก่อนเมื่อ ๑๐๐ ปีก่อน เรียกชุมชนที่ตั้งรกรากบริเวณนี้ว่า “บ้านมอญ” ซึ่งหมายถึง อีสัมมอญ เพราะคนสมัยก่อนทำอิฐ ทำเพื่อนำไปสร้างเจดีย์ พื้นที่ชุมชนบ้านมอญจึงครอบคลุมบริเวณตำบลคลองสะแก ตำบลปากจั่น และตำบลบ้านดาบในปัจจุบัน ส่วนสาเหตุที่เปลี่ยนชื่อจาก “บ้านมอญ” เป็น “คลองสะแก” เนื่องจากชาวบ้านเกรงว่าชื่อบ้านมอญจะไปพ้องกับชาวมอญ หรือชนชาติมอญ ที่เริ่มมีการอพยพเข้ามาในประเทศไทยมากขึ้น ชาวบ้านเกรงว่าต่อไปคนนอกจะเข้าใจผิดว่าเป็นบ้านของชนชาติมอญ จึงคิดเปลี่ยนชื่อชุมชน (ทองสุก ชัยมานิตย์, ๒๕๖๑, ๒๒ ธันวาคม) เมื่อ ๗๐ ปีก่อน จึงเปลี่ยนชื่อเรียกเป็น “คลองสะแก” เนื่องจากสมัยก่อนบริเวณนี้มีต้นสะแกอยู่มาก ประกอบกับการตัดต้นสะแกขนาดใหญ่มาใช้งาน โดยใช้เรือพายลากต้นสะแกมาตามลำน้ำป่าสัก จึงเรียกพื้นที่บริเวณนี้ว่า “บ้านคลองสะแก”

เนื่องจากบริเวณนี้ใกล้กับแม่น้ำป่าสัก ผู้คนจึงสร้างบ้านเรือนอยู่ตามริมแม่น้ำป่าสัก ลักษณะพื้นที่ของชุมชนคลองสะแกจึงเป็นเมืองเอกแตก มีแม่น้ำป่าสักไหลผ่านกลางพื้นที่ คนอยู่อาศัยใกล้แม่น้ำและได้ทำนาทำไร่ และเลี้ยงสัตว์เป็นอาชีพหลัก บริเวณนี้มีคนพื้นที่ดั้งเดิมคือคนเชื้อสายชาวสยาม คนไทยแท้และนับถือศาสนาพุทธ อาศัยอยู่มานานแล้ว ต่อมาสมัยรัตนทศมีผู้คนเข้ามาตั้งถิ่นฐานในบริเวณนี้มากขึ้น และมีคนภาคกลางอพยพเข้ามา มากขึ้น สมัยก่อนมีผู้อยู่อาศัยเพียง ๒๐๐-๓๐๐ คน ทุกคนรู้จักกันทั้งหมด (สนธิ สะแกคุ้ม, ๒๕๖๑, ๒๒ ธันวาคม)

ปัจจุบันตำบลคลองสะแกเป็นที่ตั้งของโรงงานอุตสาหกรรมขนาดใหญ่หลายแห่ง คาดว่ามีผู้อยู่อาศัยประมาณ ๓,๐๐๐ คน ในจำนวนนี้มีคนพื้นที่ดั้งเดิมราว ๗๐๐-๘๐๐ คน นอกนั้นเป็นประชากรแฝง เป็นแรงงานต่างจังหวัด อีกทั้งยังมีแรงงานจากกลุ่มประเทศสมาชิกอาเซียน เช่น จากประเทศลาว กัมพูชา และพม่า (ทองสุก ชัยมานิตย์, ๒๕๖๑, ๒๒ ธันวาคม)

ศาสนาและความเชื่อของชาวคลองสะแก

ชาวคลองสะแกนับถือศาสนาพุทธมาตั้งแต่แรก คนพื้นที่เดิมตั้งแต่สมัยรัตนทศ กับคนที่อพยพเข้ามาในระยะต่อมา ล้วนแต่นับถือศาสนาพุทธ ในชุมชนมีวัดสำคัญ ๒ วัด ได้แก่ วัดทองทรงธรรมและวัดเสด็จ ชาวชุมชนไม่ทราบว่ทั้งสองวัดสร้างขึ้นในสมัยใด แต่เคยเห็นเมื่อ ๖๐ ปีก่อน ทั้งสองวัดเป็นฐานอิฐเก่าๆและเป็นวัดร้าง

๑. วัดทองทรงธรรม

ตั้งอยู่หมู่ที่ ๒ ตำบลคลองสะแก เมื่อ ๖๐ ปีก่อนวัดทองทรงธรรมเป็นฐานอิฐเก่าๆและเป็นวัดร้าง เดิมชื่อ วัดขวิด ต่อมาจึงมีพระสงฆ์มาจำพรรษา เมื่อราว ๕๐ ปีก่อน ได้จัดตั้งเป็นโรงเรียนวัดขวิด โดยพระสงฆ์เป็นครูผู้สอน แต่เดิมมีระดับการศึกษาถึงชั้นประถม ๔ หลังจากนั้นเด็กที่ต้องการจะศึกษาต่อต้องเข้าไปศึกษาต่อในตัวเมืองพระนครศรีอยุธยา ต่อมารัฐบาลให้ทางจังหวัดจัดครูมาสอน (สนธิ สะแกคุ้ม, ๒๕๖๑, ๒๒ ธันวาคม)เปิดทำการเรียนการสอนตั้งแต่ ๒๖ กรกฎาคม ๒๕๔๗ ช่วงเวลานั้นโรงเรียนได้ขยายตัวขึ้นมาก ได้มีการเปลี่ยนชื่อเป็นโรงเรียนวัดทองทรงธรรม (สามัคคีนิคม) สอนตั้งแต่ระดับชั้นอนุบาลถึงประถมศึกษาปีที่ ๖ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต ๑ แต่ในปัจจุบันมีนักเรียนน้อยและได้ถูกยุบเลิกโรงเรียนไปแล้ว

นอกจากนี้เคยมีการพบหลวงพ่อดำ กรู่วัดขวิด และเคยมีการสร้างเหรียญพระพุทธรูประทานพร เป็นที่ระลึกในงานผูกพัทธสีมา วัดทองทรงธรรม มีพิธีพุทธาภิเษกในอุโบสถวัดทองทรงธรรมเมื่อวันที่ ๑๙ มีนาคม พ.ศ.๒๕๒๕ ในงานตัดลูกนิมิตมีหลวงพ่อดำและสมเด็จพระพุฒาจารย์ร่วมพิธีด้วย ทางวัดเคยสร้างพระหลวงพ่อดำ เนื้อผง เป็นที่ระลึกในงานฉลองศาลาการเปรียญ เมื่อวันที่ ๑๑ พฤศจิกายน พ.ศ.๒๕๓๗ (สนิท สะแกคุ่ม, ๒๕๖๑, ๒๒ ธันวาคม)

ภาพประกอบ ๑ วัดทองทรงธรรม
ที่มา : วชิรวิทย์ สุนันท์ธัญกุล, ๒๕๖๐, [ภาพถ่าย]

ภาพประกอบ ๒ เหรียญพระพุทธรูประทานพร ที่ระลึกในงานผูกพัทธสีมา วัดทองทรงธรรม ๒๕๒๕
ค้นเมื่อ ๒๖ มิถุนายน ๒๕๖๒ จาก www.web-pra.com/Auction/Show/5459717

ภาพประกอบ ๓ ภาพหลวงพ่อดโต เนื้อผง วัดทองทรงธรรม ที่ระลึกในงานฉลองศาลาการเปรียญ ๒๕๓๗
ค้นเมื่อ ๒๖ มิถุนายน ๒๕๖๒จาก www.gejisiam.com/shop/sirisakda/product-20680

๒. วัดเสด็จ

ตั้งอยู่ในหมู่ที่ ๕ ตำบลคลองสะแก เมื่อ ๖๐ ปีก่อน วัดเสด็จเป็นฐานอิฐเก่าๆและเป็นวัดร้าง ต่อมาภายหลัง หลวงตาเหรียญ มาเป็นผู้บุกเบิกวัดเสด็จ ปัจจุบันมีโรงเรียนชุมชนวัดเสด็จ (คุณ ศรีประเสริฐอุปถัมภ์) เริ่มก่อตั้งเมื่อวันที่ ๔ พฤษภาคม ๒๕๒๐ เป็นโรงเรียนประชาบาล โดยเจ้าอาวาสอนุญาตให้ใช้ศาลาการเปรียญวัดเสด็จเป็นสถานที่เรียนชั่วคราว ระยะเวลาแรกเปิดสอนถึงระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔ โดยยืมครูจากโรงเรียนต่างๆในอำเภอนครหลวงมาช่วยสอน ปัจจุบันโรงเรียนขยายตัวขึ้นมาก เปิดสอนตั้งแต่ระดับชั้นอนุบาลถึงระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น (สนิท สะแกคุ่ม, ๒๕๖๑, ๒๒ ธันวาคม)

ภาพประกอบ ๔ วัดเสด็จ

ที่มา : วชิรวิทย์ สุนันท์ธัญกุล, ๒๕๖๐, [ภาพถ่าย]

ภาพประกอบ ๕ โรงเรียนชุมชนวัดเสด็จ (คุณ ศรีประเสริฐอุบลัมภ์)
ที่มา : วชิรวิทย์ สุนันท์ธัญกุล, ๒๕๖๐, [ภาพถ่าย]

๓. ศาลพ่อปู่จู้ย

บริเวณหมู่ ๔ ตำบลคลองสะแก เป็นที่ตั้งของศาลพ่อปู่จู้ย ที่ชาวคลองสะแกนับถือมาตั้งแต่สมัยโบราณ เวลาจะมีงานมงคล เช่น งานแต่งงาน งานบวช ก็ต้องไปบนบานท่านให้การจัดงานเป็นไปอย่างราบรื่น ชาวชุมชนสามารถบนบานท่านได้ทุกอย่าง ไม่ว่าจะขอให้หายเจ็บไข้ ขอให้บุตรหลานสอบได้ที่เรียน เมื่อสมความปรารถนาแล้วนำพวงมาลัย ดอกไม้สด น้ำแดง และไข่ต้มมาแก้บนท่าน (ทองสุก ชัยมานิตย์, ๒๕๖๑, ๒๒ ธันวาคม)

ภาพประกอบ ๖ ศาลพ่อปู่จู้ย
ที่มา : ชยกร ผลเจริญ, ๒๕๖๐, [ภาพถ่าย]

๔. ศาลเจ้าพ่อน้อย

บริเวณหมู่ ๑ ตำบลคลองสะแก เป็นที่ตั้งของศาลเจ้าพ่อน้อย ที่มีชื่อเสียงในเรื่องการบนบานขอให้รอดพ้นจากการเกณฑ์ทหาร สมัยก่อนเด็กหนุ่มที่ไม่ต้องการเป็นทหาร จะเข้าไปสวดมนต์ นั่งสมาธิ แล้วปูเสื่อนอนค้างกันที่บริเวณศาลของท่าน พอถึงรุ่งเช้าก็พากันเดินไปยังอำเภอนครหลวง ออกเดินเจ็ดโมง ไปถึงสี่โมง ใช้เวลาราว ๓ ชั่วโมง ส่วนของแก้บนคือกล้วย ๑ กะพ้อม หรืออาจแก้บนด้วยการจ้างกลองยาวไปเล่นตรงศาลท่าน ในปัจจุบันศาลเจ้าพ่อน้อยอยู่ในที่ดินของโรงงานผลิตแร่ ซึ่งล้อมรั้วไว้ โดยชาวบ้านสามารถขออนุญาตจากฝ่ายรักษาความปลอดภัยของโรงงานเพื่อเข้าไปกราบไหว้ได้ แต่ไม่อนุญาตให้นำกลองยาวมาแสดงและไม่อนุญาตให้ค้างคืน (วันเพ็ญ สะแกคุ่ม, ๒๕๖๑, ๒๒ ธันวาคม)

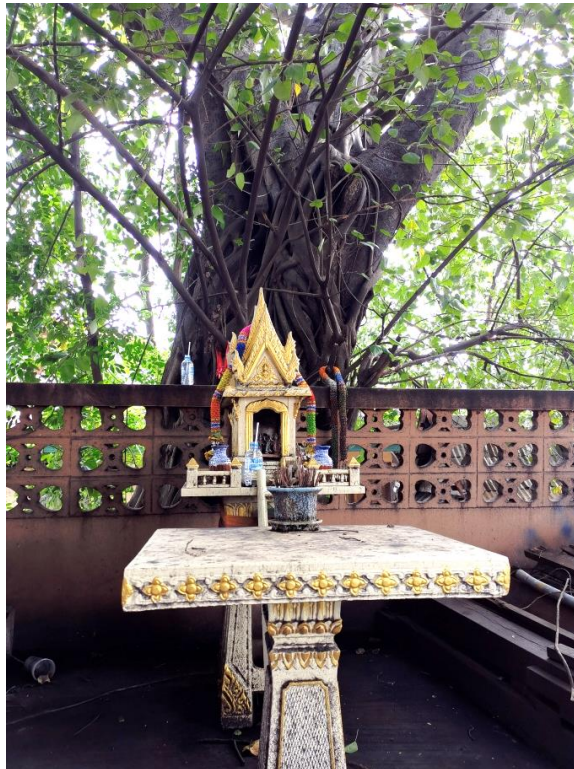
ภาพประกอบ ๗ ศาลเจ้าพ่อน้อย

ที่มา : ชยกร ผลเจริญ, ๒๕๖๒, [ภาพถ่าย]

๕. เจ้าพ่อบานเย็น เจ้าแม่บัวขาว เจ้าแม่ น้ำผึ้ง และปู่ทอง

บริเวณหมู่ ๒ ตำบลคลองสะแก เป็นที่ตั้งขององค์การบริหารส่วนตำบลคลองสะแก ภายในหน่วยงานมีต้นไทรขนาดใหญ่ที่ถือเป็นสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ตามตำนาน เรื่องเล่าของชาวคลองสะแก ที่มีความเชื่อถึงเจ้าพ่อบานเย็น เจ้าแม่บัวขาว และเจ้าแม่ น้ำผึ้ง ซึ่งเป็นเทพผู้ใหญ่ที่สถิตอยู่ ชาวบ้านถือว่าเป็นสถานที่ศักดิ์สิทธิ์และตั้งเครื่องบูชา เช่น รูป เทียน หมากพลู และดอกไม้สดมาโดยตลอด ส่วนปู่ทองคือผู้ที่เป็นเจ้าของที่ดินรุ่นก่อน ชาวบ้านเชื่อว่าวิญญาณของปู่ทองยังคงสถิตอยู่ในบริเวณที่ดินนี้ด้วย จากคำสัมภาษณ์คุณวิเชียร ภูเสวก นายองค์การบริหารส่วนตำบลคลองสะแก พบว่า ภาครัฐได้ยกฐานะสภาตำบลเป็นองค์การบริหารส่วนตำบลเมื่อปีพ.ศ. ๒๕๓๘ ภายหลังจากที่คุณวิเชียร ภูเสวก ได้รับการเลือกตั้งเป็นนายกองค์การบริหารส่วนตำบลคลองสะแกแล้ว ได้พยายามหาซื้อที่ดินเพื่อเป็นที่ทำการขององค์การบริหารส่วนตำบลคลองสะแก หลังจากที่ได้เดินทางไปสำรวจมาหลายหมู่บ้าน พบว่าที่ดินบริเวณหมู่ ๒ ตำบลคลองสะแก ที่มีต้นไทรขนาดใหญ่และมีศาลบูชามาแต่โบราณนั้น มีขนาดที่ดินและราคาเหมาะสมมากที่สุด

จึงได้เสนอทางราชการจัดซื้อและก่อสร้างอาคารที่ทำการองค์การบริหารส่วนตำบลคลองสะแก ในขณะที่ดำเนินโครงการก่อสร้างอยู่นั้น คนงานก่อสร้างมักพบเห็นงูเห่าเผือกขนาดใหญ่เลื้อยผ่าน ต่อมาได้จัดตั้งศาลพระภูมิเจ้าที่ขึ้นในบริเวณต้นไทรขนาดใหญ่ถือเป็นสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ตามตำนาน การบูชาเจ้าพ่อบานเย็น เจ้าแม่บัวขาว เจ้าแม่ น้ำผึ้ง และปู่ทอง จะใช้หัวหมู ๓ ที่ ไก่ ๓ ตัว และผลไม้ ๓ ที่ สักการะทุกปี (วิเชียร ภูเสวก, ๒๕๖๑, ๒๓ ธันวาคม) ถ้าชาวบ้านมาติดต่อที่องค์การบริหารส่วนตำบลคลองสะแก ก็จะกราบไหว้บูชาศาลเจ้าพ่อบานเย็น เจ้าแม่บัวขาว เจ้าแม่ น้ำผึ้ง และปู่ทอง เพื่อความเป็นสิริมงคลแก่ชีวิตของตนเองและครอบครัว

ภาพประกอบ ๘ เจ้าพ่อบานเย็น เจ้าแม่บัวขาว เจ้าแม่ น้ำผึ้ง และปู่ทอง
ที่มา : ชยกร ผลเจริญ, ๒๕๖๒, [ภาพถ่าย]

๖. ความเชื่ออื่นๆ

ชาวคลองสะแกมีความเชื่อเรื่องผี เช่น ผีปอบ ผีกระสือ ผีหม้อและผีที่เป็นวิญญาณคนตาย คล้ายคลึงกับความเชื่อของคนภาคอื่นๆในประเทศไทย

๖.๑ ผีปอบ มีลักษณะเหมือนคน แต่ชอบเข้ามาขโมยกินของสด เปิดและไก่อของชาวบ้าน ชาวบ้านจึงเก็บสัตว์เลี้ยงไว้ในโรงเลี้ยงสัตว์ในยามวิกาล (ทองสุข ชัยมานิตย์, ๒๕๖๑, ๒๒ ธันวาคม)

๖.๒ ผีกระสือ คือมีแต่หัวกับไส้ ลอยเป็นดวงๆเหมือนลูกไฟ ชอบกินของสกปรก ชาวบ้านจึงมักเก็บกวาดบ้านเรือนให้สะอาด และปิดห้องสุขาที่อยู่นอกบ้านให้มิดชิด ชาวบ้านบางคนยังปลุกต้นไผ่ไว้รอบบ้านเพราะเชื่อว่าการกันผีกระสือไม่ให้เข้ามายังบริเวณบ้านในเวลากลางคืน ชาวคลองสะแกยังมีเรื่องเล่าสืบทอดกันมาว่าเคยมีพระสงฆ์รูปหนึ่งท่านช่วยเขียนผีกระสือออกจากหนามต้นไผ่ วันต่อมาพระสงฆ์รูปนั้นมรณภาพไป เชื่อกันว่าเป็นเพราะอิทธิฤทธิ์ของผี

กระสือที่ฆ่าปิดปากท่าน เพราะท่านอาจเห็นหน้าว่าเป็นใคร และจำได้เวลามาทำบุญที่วัด (ทองสุก ชัยมานิตย์, ๒๕๖๑, ๒๒ ธันวาคม)

๖.๓ ผีหม้อมีลักษณะเป็นผู้หญิงแก่ มักออกมาแว่นตัวกลิ้งบริเวณศาลพ่อปู่จ้อยในเวลากลางคืน (ทองสุก ชัยมานิตย์, ๒๕๖๑, ๒๒ ธันวาคม) ดังนั้นถ้าไม่จำเป็นชาวคลองสะแกจะไม่สัญจรผ่านบริเวณศาลพ่อปู่จ้อยในยามวิกาล

๖.๔ ผีที่เป็นวิญญาณคนตาย คนไทยเชื่อว่าเวลาผีเสียชีวิตเพราะสาเหตุใดก็ตาม ที่บริเวณใดก็ตาม วิญญาณจะยังวนเวียนอยู่ในบริเวณนั้น ทำให้คนที่ทราบข่าวไม่กล้าสัญจรไปมาในบริเวณนั้นช่วงยามวิกาล (สนิท สะแกคุ้ม, ๒๕๖๑, ๒๒ ธันวาคม)

ศาสนสถานนอกเขตชุมชน

นอกเหนือจากวัดในชุมชนแล้ว ชาวชุมชนคลองสะแกยังมีที่ยึดเหนี่ยวและยังนับถือสิ่งศักดิ์สิทธิ์อื่นๆ ที่อยู่นอกชุมชน เช่น ปราสาทนครหลวง วัดกลางนครหลวง วัดสะตือ และวัดตะโก

๑. ปราสาทนครหลวง

ตั้งอยู่ในตำบลนครหลวง อำเภอนครหลวง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา สร้างขึ้นในสมัยพระเจ้าปราสาททองแห่งกรุงศรีอยุธยา โดยทรงโปรดให้ช่างจำลองแบบมาจากปราสาทเมืองพระนครศรีอยุธยา ประเทศกัมพูชา แต่ยังไม่เสร็จในรัชสมัยของพระองค์ ต่อมาตาปะขาวปิ่น ได้สร้างวัดนครหลวงขึ้นโดยล้อมเขตปราสาทนครหลวงเข้าไปไว้ด้วย และสร้างรอยพระพุทธรูปประดิษฐานไว้บนลานชั้นบนของปราสาท ปราสาทนครหลวงได้รับการขึ้นทะเบียนโบราณสถานและประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ ๕๒ ตอนที่ ๗๕ วันที่ ๘ มีนาคม ๒๔๗๘ หน้า ๓๖๗๙-๓๗๑๗ (ศิลปากร, กรม, ๒๕๓๗)

ภาพประกอบ ๙ พระพิฆเนศปางกู่กรุง ปราสาทนครหลวง

ที่มา : ชยกร ผลเจริญ, ๒๕๖๐, [ภาพถ่าย]

๒. วัดกลางนครหลวง

ตั้งอยู่ในตำบลนครหลวง อำเภอนครหลวง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา สมัยก่อนวัดนี้มีเจ้าอาวาสชื่อ พระครูโสภิตวิหารณคุณ ท่านมีเมตตาแต่ก็ดูแลและใช้การลงโทษสำหรับคนที่ควรถูกลงโทษ คนในอำเภอนครหลวงต่างนับถือท่าน เวลาถูกหลานใครเกรง ไม่เชื่อฟัง พ่อแม่ก็จะส่งไปบวชเรียนกับท่าน ท่านจะสั่งสอนออกมาดี ท่านดูแลวัดสะอาดเรียบร้อย ศาลาวัดเป็นอาคารไม้ขนาดใหญ่ มีงานขามเยาะ ท่านเองอนุญาตให้ยืมไปใช้ข้างนอกได้แล้วล้างให้สะอาด นำกลับมาส่งคืน ท่านมรณภาพไปช่วงหลังมหาอุทกภัยปี ๒๕๕๔ ปัจจุบันชาวคลองสะแกบางส่วนยังนิยมไปทำบุญที่นั่น เพราะยังระลึกถึงท่านอยู่ (สนิท สะแกคุ่ม, ๒๕๖๑, ๒๒ ธันวาคม)

๓. วัดสะตือ

ตั้งอยู่ที่ตำบลท่าหลวง อำเภอท่าเรือ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา มีวิหารรูปทรงเรือสำเภา สร้างขึ้นในสมัยอยุธยาตอนปลาย มีพระพุทธรูปไสยาสน์ที่สร้างขึ้นโดยสมเด็จพระพุฒาจารย์โต พรหมรังสี ในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น พระพุทธรูปไสยาสน์มีความศักดิ์สิทธิ์มาก คนทั่วไปนิยมมากราบไหว้บูชาขอให้ท่านช่วยเหลือ เมื่อสมความปรารถนาแล้วจึงมาแก้บนด้วยการจ้ำจณะรำวงกลองยาวแห่รอบองค์พระ (วันเพ็ญ สะแกคุ่ม, ๒๕๖๑, ๒๒ ธันวาคม)

๔. วัดตะโก

ตั้งอยู่ที่ตำบลดอนหญ้านาง อำเภอภาชี จังหวัดพระนครศรีอยุธยา เจ้าอาวาสองค์ก่อนคือ พระครูสุนทรธรรมวินิจู (รวย ปาสาทิโก) หรือที่คนไทยนิยมเรียกว่า หลวงพ่อรวย ท่านมีชื่อเสียงในระดับประเทศโดยเฉพะานามอันเป็นมงคลว่า “รวย” บรรพบุรุษฝ่ายบิดาของท่านเป็นคนลาว ท่านจึงใช้ภาษาลาวได้ ในวัยเด็กหลวงพ่อรวยมาเรียนที่วัดตะโกตั้งแต่อายุ ๑๒ ปี และบรรพชาเป็นสามเณรตั้งแต่อายุ ๑๖ ปี และสามารถสอบนักธรรมชั้นตรีได้ ต่อมาเมื่ออายุได้ ๒๐ ปีจึงได้อุปสมบทเป็นพระภิกษุสงฆ์ ท่านช่วยเหลือดูแลวัดและชุมชนเป็นอย่างดี ท่านฝากตัวเป็นศิษย์ของหลวงพ่อชื่น เจ้าอาวาสวัดภาชี ซึ่งเป็นศิษย์สายตรงของหลวงพ่อกั่น วัดพระญาติ และท่านยังเป็นศิษย์ของหลวงพ่อแจ่ม วัดวังแดงเหนืออีกด้วย หลวงพ่อรวยเป็นพระอาจารย์ระดับแนวหน้ารูปหนึ่งของไทยเวลาที่มีงานพุทธาภิเษกหรือปลุกเสกพระเครื่อง ท่านนำภูมิปัญญาต่างๆทั้งของไทยและของลาวมาเผยแพร่ เช่น การใช้ยาสมุนไพรรักษาโรค อภิบาลคนป่วย หลวงพ่อรวยท่านบำรุงและเผยแผ่พระพุทธศาสนาเป็นอย่างดี ช่วยเหลือดูแลคนในชุมชน รวมทั้งคนที่มาขอความช่วยเหลือเป็นอย่างดีจนมีชื่อเสียงไปทั่วประเทศไทย รวมทั้งท่านยังเป็นที่รู้จักในหมู่ชาวต่างประเทศอีกด้วย (วันเพ็ญ สะแกคุ่ม, ๒๕๖๑, ๒๒ ธันวาคม)

อิทธิพลของศาสนาและความเชื่อต่อชุมชน

๑. อิทธิพลของศาสนาและความเชื่อต่อชาวคลองสะแก

ชาวคลองสะแกส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ และนิยมเข้าวัดทำบุญในช่วงปีใหม่ วันสงกรานต์ วันสำคัญทางพระพุทธศาสนา วันสำคัญของชาติและวันครบรอบการเสียชีวิตของญาติผู้ใหญ่ในตระกูลของตน ชาวคลองสะแกจึงมีกิจกรรมเข้าวัดทำบุญเกือบทุกเดือนตลอดปี ตำบลคลองสะแกมีวัด ๒ แห่ง ดังที่กล่าวแล้ว คือ วัดทองทรงธรรมและวัดเสด็จ คนส่วนใหญ่จะทำบุญที่วัดใกล้บ้าน ในแต่ละปีชาวคลองสะแกจะรวมตัวกัน ๓-๔ ครั้งแล้วเดินทางออกไปยังวัดสำคัญที่อยู่ต่างอำเภอ เช่น วัดสะตือ อำเภอท่าเรือ วัดตะโก อำเภอภาชี นอกจากนี้ยังมีงานทอดกฐิน ทอดผ้าป่า ซึ่งชาวคลองสะแกนิยมเดินทางออกไปทำบุญยังต่างจังหวัดไกลๆ หรือจังหวัดที่ยังไม่เคยไป ถือเป็นโอกาสท่องเที่ยวไปด้วย

เวลาที่ชาวคลองสะแกปรารถนาสิ่งใดหรือทำการลงทุนที่มีความเสี่ยงก็มักจะไปกราบขอที่ศาลพ่อปู่จู้ แต่ก็ยังรู้สึกต้องการที่พึ่งทางใจมากกว่าเดิมก็จะเดินทางไปกราบหลวงพ่อด ที่วัดสะตือ และกราบหลวงพ่อรวยที่วัดตะโกด้วย เนื่องจากทั้งสองวัดนี้ผูกพันกับความเชื่อของชาวคลองสะแกทางด้านโชคลาภและความร่ำรวย ถึงแม้หลวงพ่อรวย วัดตะโกจะมรณภาพไปแล้ว แต่ชาวคลองสะแกก็ยังนิยมเดินทางไปวัดตะโกเช่นเดิม

เมื่อสมปรารถนาชาวคลองสะแกจะไปแก้บนที่ศาลพ่อปู่จู้ด้วยพวงมาลัยดอกไม้สด น้ำแดงและไข่มต้ม ส่วนหลวงพ่อด วัดสะตือ ชาวคลองสะแกจะไปจ้ำงาร่าง กลองยาวที่รับจ้างอยู่ในบริเวณนั้นเพื่อเดินแห่ประทักษิณ รอบองค์หลวงพ่อด ซึ่งต้องนัดแนะและสอบถามล่วงหน้า บางครั้งร่างไปแสดงงานอื่น หรือทางวัดอาจจะไม่สะดวก เนื่องจากมีคณะบุคคลสำคัญจากต่างจังหวัดมาเยี่ยมชม ส่วนหลวงพ่อรวย วัดตะโก สมัยที่ท่านยังมีชีวิตอยู่นั้น ชาวคลองสะแกมักจะถวายปัจจัยสิ่งของแก่ท่าน แต่ในปัจจุบันท่านมรณภาพไปแล้ว แต่สรีระสังขารของท่านได้เก็บไว้ในพิพิธภัณฑสถานของวัดตะโก ซึ่งสร้างขึ้นโดยความตั้งใจของหลวงพ่อรวยเพื่อรวบรวมประวัติศาสตร์ท้องถิ่นของชาวดอนหญ้านาง อำเภอภาชี จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ชาวคลองสะแกจึงกราบไหว้สรีระสังขารท่านด้วยมะลิดอกไม้สดและถวายปัจจัยใส่ตู้รับบริจาค

ศาลเจ้าพ่อน้อย บริเวณหมู่ ๑ ตำบลคลองสะแก มีชื่อเสียงในเรื่องการรอดพ้นจากการเกณฑ์ทหาร แต่ชาวคลองสะแกนิยมขอในเรื่องอื่นๆด้วย แต่ในปัจจุบันศาลเจ้าพ่อน้อยตั้งอยู่ที่ดินของโรงงานผลิตแร่ ซึ่งมีการล้อมรั้วไว้ ชาวคลองสะแกจึงเกิดความเกรงใจ ไม่กล้าเข้าไปไหว้ แต่ยังมีผู้ที่กราบไหว้ท่านอย่างต่อเนื่องมาโดยตลอด สามารถขออนุญาตจากฝ่ายรักษาความปลอดภัยของโรงงานเพื่อเข้าไปได้ แต่ไม่อนุญาตให้นำกลองยาวเข้ามาแสดงและไม่อนุญาตให้ค้างคืนเพื่อสวดมนต์และนั่งสมาธิอีกต่อไป ส่วนศาลเจ้าพ่อบานเย็น เจ้าแม่บัวขาว เจ้าแม่ผ้าผืนและปู่ทอง ตั้งอยู่ที่บริเวณหมู่ ๒ ตำบลคลองสะแก ในองค์การบริหารส่วนตำบลคลองสะแก ถือเป็นสถานที่ราชการ ชาวคลองสะแกจะนำเครื่องสักการะมาร่วมด้วยในพิธีไหว้ทุกปี ชาวคลองสะแกกราบไหว้อยู่เป็นประจำเมื่อมาติดต่อองค์การบริหารส่วนตำบลคลองสะแก

ปราสาทนครหลวง เป็นอีกแห่งที่ชาวคลองสะแกนิยมไปกราบไหว้ขอพร บริเวณทางเดินสู่ปราสาทมีต้นไม้ร่มรื่น สวยงามเหมาะแก่การพักผ่อนหย่อนใจ และมีสินค้าในชุมชนมาจำหน่ายช่วงวันเสาร์อาทิตย์ ขึ้นบนสุดด้านในปราสาทมีพระพุทธรูปหลายองค์ มีรอยพระพุทธรูปจำลอง ด้านนอกมีพระพิฆเนศปางกู่กรู ซึ่งชาวบ้านเชื่อว่าหมายถึง กู้อชโคลา กู้อคราะห์ดี กู้อกำไร กู้อสุขภาพ รวบรวมกู่สิ่งดีๆมาสู่ตัวผู้กราบไหว้บูชาและครอบครัว พระพิฆเนศองค์นี้นั่งประทับอยู่บนกองหิวกะโหลกมนุษย์

๒. ศาสนาและความเชื่อที่มีต่อคนต่างถิ่นซึ่งอาศัยอยู่ในตำบลคลองสะแก

๒.๑ แรงงานไทยจากต่างถิ่น คนไทยจากทั่วทุกภูมิภาคที่เดินทางเข้ามาทำงานในโรงงานอุตสาหกรรมขนาดเล็กและขนาดใหญ่ในตำบลคลองสะแก ส่วนมากเป็นคนภาคอีสานซึ่งนับถือศาสนาพุทธและมีความเชื่อเรื่องผี เช่นเดียวกับกับชาวคลองสะแก แรงงานไทยจากต่างถิ่นจึงเข้าวัดทำบุญเช่นกัน คนที่อยู่อาศัยมาหลายปีแล้วแต่เคยไปทุกวัดในอำเภอนครหลวง และวัดในเกาะเมืองพระนครศรีอยุธยา รวมทั้งวัดสำคัญต่างอำเภอ ซึ่งในที่สุดแรงงานไทยจากต่างถิ่นจะเลือกไปทำบุญเป็นประจำกับวัดที่ตรงกับจริตนิสัยในการทำบุญของตนเอง เช่น บรรยายาศาวัด การบริหารจัดการของวัด และเป็นวัดที่แรงงานไทยจากต่างถิ่นนั้นๆชอบ ลักษณะการทำบุญเหมือนกันกับชาวคลองสะแก คือ ทำกับข้าวใส่ขันโต หรือใส่กล่องข้าวมา หรืออาจซื้ออาหารมาแกะใส่ขันที่วัด แล้วจัดวางเป็นวงๆถวายพระ แต่สังเกตว่า

แรงงานไทยจากต่างถิ่นไม่ค่อยถวายเป็นเงิน คาดว่าคงมีภาระค่าใช้จ่ายมาก แต่แรงงานไทยจากต่างถิ่นลงแรงช่วยเหลือวัด เป็นอย่างดี เช่น การปิดกวาดเช็ดถูศาลาการเปรียญ การช่วยทำความสะอาดงานขาม และยังรวมกลุ่มกันเป็นประจำทุกปีเพื่อระดมเงินไปทอดกฐิน ทอดผ้าป่า สร้างพระ และสร้างวิหาร การสร้างพระแล้วแห่กลับไปถวายวัดที่บ้านเกิดนั้น พบได้บ่อยครั้งมาก ส่วนใหญ่จะบอกบุญคนรู้จัก เจ้านายและเพื่อนร่วมงาน (สนธิ สะแกคุ้ม, ๒๕๖๑, ๒๒ ธันวาคม)

ส่วนเรื่องศาลเจ้าพ่อ ศาลเจ้าปู่ แรงงานไทยจากต่างถิ่นก็ให้เกียรติคนท้องถิ่น บางคนไม่ไหวแต่ไม่ลบหลู่ แต่มีบางครั้งที่แรงงานจากต่างถิ่นเสียโชค ซื่อสัตย์แต่มีเลขตามชาวคลองสะแกแล้วถูกรางวัล ต่างฝ่ายต่างก็ตามกันไป แก้บน ส่วนความเชื่อเรื่องผี ไม่มีผู้ให้สัมภาษณ์คนใดเคยพูดคุยกับแรงงานต่างถิ่นโดยตรง แต่ชาวคลองสะแกกับแรงงานจากต่างถิ่นรู้สึกเหมือนกันคือ เวลาเกิดอุบัติเหตุแล้วมีผู้เสียชีวิตที่บริเวณใดก็ตาม คนที่ทราบเรื่องต่างก็กลัวไม่กล้าสัญจรบริเวณนั้นตั้งแต่ช่วงเย็นถึงเช้าอีกวันหนึ่ง ใช้เวลาหลายเดือนกว่าจะลืมกันได้

๒.๒ แรงงานจากกลุ่มประเทศสมาชิกอาเซียน แรงงานจากกลุ่มประเทศสมาชิกอาเซียนที่เข้ามาทำงานในโรงงานอุตสาหกรรม หรืออาจมารับจ้างทำความสะอาดบ้านเรือน มักจะเดินทางมาจาก เมียนมาร์ ลาว และกัมพูชา ซึ่งไม่ทราบจำนวนที่แน่ชัดว่ามีเท่าใด แรงงานเหล่านี้เดินทางเข้ามาในชุมชนตั้งแต่ประมาณ ๒๐ ปีก่อน แต่ยังมีจำนวนไม่มากนักเมื่อเปรียบเทียบกับ ๔-๕ ปีที่ผ่านมา โดยเฉพาะภายหลังจากการที่พลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรี ประกาศให้ลงทะเบียนแรงงานต่างด้าวอย่างถูกกฎหมาย ทำให้แรงงานเหล่านี้หลังไหลเข้ามาในพื้นที่มากขึ้น แรงงานเหล่านี้จะติดตามคนรู้จักมาไหว้พระและมาทำบุญที่วัด ส่วนใหญ่ต้องอาศัยอยู่ในประเทศไทยระยะหนึ่งแล้ว พอที่จะเข้าใจและพูดภาษาไทยได้ จึงออกมาทำบุญที่วัดและพบปะกับคนไทย

คนเมียนมาร์ที่เข้ามาทำงาน เคยพบเป็นผู้หญิงอายุประมาณ ๔๐-๕๐ ปี เข้ามาทำบุญที่วัด ปกติเธอจะมาทำบุญพร้อมเพื่อนคนไทยในช่วงเทศกาล เธอพูดภาษาไทยได้ วันหนึ่งเธอหิวปีนโตพลาสติกใส่ขนมจีนแยกมากับน้ำแกงแบบเมียนมาร์ที่ทำเอง เรียกว่า โมอิงกะ แล้วนำอาหารมาเทใส่ชามที่วัดถวายพระ แต่ไม่ได้มาในช่วงเทศกาล เธอเข้ามาถวายพระวันธรรมดา ลางานมาด้วย พอถวายเสร็จก็นั่งรอดูให้ทันกับตาวาพระฉันแล้ว เธอทำบุญให้มารดาที่เสียชีวิตที่เมียนมาร์ ซึ่งเธอไม่สามารถกลับไปร่วมงานศพได้ เนื่องจากต้องเสียค่าเดินทางและค่าธรรมเนียมเข้าออกประเทศไทยตามกฎหมายหลายพันบาท ถือว่าราคาแพงมากสำหรับเธอ ซึ่งต้องโอนเงินให้ลูกสาวสองคนที่อาศัยอยู่กับมารดาทุกเดือน เธอจะสามารถเดินทางกลับเมียนมาร์ได้เฉพาะช่วงเทศกาลสงกรานต์ โดยไม่ต้องเสียค่าเข้าออกประเทศไทยตามช่วงวันที่รัฐบาลไทยประกาศ (สนธิ สะแกคุ้ม, ๒๕๖๑, ๒๒ ธันวาคม)

คนลาวมีความกลมกลืนกับคนไทยมากที่สุด พูดไทยได้เหมือนกับคนไทย ในพื้นที่นี้ผู้หญิงลาวแต่งงานกับผู้ชายไทยแล้วหลายคู่ การเข้าวัดทำบุญเหมือนกับคนไทย แยกกันไม่ออก ยกเว้นจะสังเกตจากอาหารที่นำมาถวายพระ เคยพบชาวลา ผู้หญิง ๓-๔ คน ชื่อของเข้ามาขอใช้ครัวเพื่อปรุงอาหารที่วัดแล้วถวายพระ จำได้ว่าพวกเธอทำสัมตำที่ใส่วัตถุดิบแตกต่างจากสัมตำภาคกลางหลายอย่าง เหมือนตำส้มตำไทยแต่ใส่มะเขือ หน่อไม้ ขนมนจีน และน้ำส้มตำยังมีสีดาสนธิ พวกเธอยังปรุงน้ำจิ้มราดผักสดด้วย สังเกตว่าใส่ถั่วลิสงลงในครกเป็นอย่างแรกตำไปเรื่อยๆ ใส่พริกแดงตำต่อไป สุดท้ายใส่น้ำตาลทราย ตำออกมาได้น้ำจิ้มสีน้ำตาล ใช้ราดผักสดรับประทานได้ (วันเพ็ญ สะแกคุ้ม, ๒๕๖๑, ๒๒ ธันวาคม)

คนกัมพูชา มักจะเข้ามาทำบุญที่วัดพร้อมกับเพื่อนร่วมงานที่เป็นคนไทย ถือน้ำเข้ามาเช่นกัน แต่สังเกตว่าชาวกัมพูชาจะเชื่อและนับถือประติมากรรมของศาสนาพราหมณ์ฮินดูเป็นอย่างมาก เคยเห็นถวายเป็นดอกไม้สดและน้ำขวดพลาสติก หน้าที่ประทับของพระพิฆเนศปางกู่รุง ชั้นบนของปราสาทนครหลวง

“คงเป็นความเชื่อในเรื่องโชคลาภและความโชคดีเช่นเดียวกันกับคนไทย เห็นเขาหยิบแบงก์ยี่สิบลอกมาจากกระเป๋า ใส่ตู้บริจาคใบหนึ่ง แล้วนำแบงก์อีกใบหนึ่งออกมาแตะๆลูบๆที่องค์พระพิฆเนศ แล้วเก็บแบงก์นั้นกลับใส่กระเป๋า ไม่เคยถามเขา แต่คะเนว่าคงคล้ายๆความเชื่อเรื่องเงินขวัญกระเป๋าของเรา” (วันเพ็ญ สะแกคุ่ม, ๒๕๖๑, ๒๒ ธันวาคม)

ด้วยความที่พื้นที่คลองสะแกเป็นที่ตั้งของโรงงานอุตสาหกรรมหลายแห่ง ซึ่งต้องสั่งซื้อเครื่องจักรการผลิตที่นำเข้าจากต่างประเทศ เช่น เยอรมนี ญี่ปุ่น และจีน จึงต้องมีวิศวกรและผู้ประสานงานจากประเทศเหล่านี้เข้ามาอบรมและساتการใช้งานเครื่องจักร เมื่อการساتเสร็จสิ้นแล้ว ผู้บริหารโรงงานมักจะพาวิศวกรและผู้ประสานงานชาวต่างประเทศเหล่านี้ไปเลี้ยงรับรองและท่องเที่ยว โดยเฉพาะการท่องเที่ยวในเขตเกาะเมืองพระนครศรีอยุธยา ที่มีพื้นที่มรดกโลกรวมทั้งวัดสำคัญหลายแห่ง นอกเหนือจากการท่องเที่ยวในพื้นที่คลองสะแก ซึ่งวัดที่ได้รับความนิยมคือ วัดทองทรงธรรม เป็นวัดที่ตั้งริมแม่น้ำป่าสัก มีการเรียงตัวของวิหาร เจดีย์ ที่สามารถบันทึกภาพออกมาแล้วสวยงามรวมทั้งปราสาทนครหลวง สถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์ที่มีพระพุทธรูปในวิหารรอบปราสาทที่เมื่อบันทึกภาพออกมาแล้วสวยงามมาก เคยมีวิศวกรชาวเยอรมนีและชาวญี่ปุ่นบันทึกภาพสถานที่ทั้งสองแห่งนี้แล้วโพสต์ภาพพร้อมคำอธิบายลงอินเทอร์เน็ต ทำให้สถานที่ทั้งสองแห่งนี้ที่รู้จักในหมู่ชาวต่างประเทศมากขึ้น (สนิท สะแกคุ่ม, ๒๕๖๑, ๒๒ ธันวาคม)

บทสรุป

ถึงแม้ว่าในปัจจุบันพื้นที่ตำบลคลองสะแกเป็นพื้นที่ยุทธศาสตร์ทำเรื่อน้ำลึกของรัฐบาล แต่ศาสนาและความเชื่อยังคงมีอิทธิพลต่อชุมชนและถูกถ่ายทอดและเป็นที่ยึดอย่างแพร่หลายของผู้ที่เข้ามาอยู่อาศัยใหม่ ศาสนาและความเชื่อยังเป็นตัวกลางในการเชื่อมความสัมพันธ์การเข้าวัดทำบุญระหว่างชาวคลองสะแก ชาวชุมชนใกล้เคียงและผู้เข้ามาอยู่อาศัยใหม่ เป็นศูนย์กลางของความเข้าใจ ความร่วมมือและช่วยเหลือเกื้อกูลระหว่างคนต่างชาติพันธุ์ที่มาอาศัยอยู่ในพื้นที่เดียวกัน

บรรณานุกรม

เจ้าพ่อบานเย็น เจ้าแม่บัวขาว เจ้าแม่ น้ำผึ้ง และ ปู่ทอง. (๒๕๖๒). [ภาพถ่าย]. ชยกร ผลเจริญ

ฉัตรบงกช ศรีวัฒนสาร. (๒๕๕๑, กันยายน). ประเพณีเทศน์มหาชาติ : คติธรรม ความศรัทธาและกุศโลบายทาง

การเมือง. ใน **จดหมายข่าวสถาบันพระปกเกล้า**. ๙(๙), (หน้า ๑๐-๑๑). กรุงเทพฯ : บริษัท ศูนย์การพิมพ์
แก่นจันทร์ จำกัด.

ชยกร ผลเจริญ. (๒๕๖๒). อาหารและยาของชาวลองสะแก อำเภอนครหลวง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา.

วารสารวิชาการอยุธยาศึกษา ๑๑ (๑), (หน้า ๔๓-๕๘). สถาบันอยุธยาศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏ
พระนครศรีอยุธยา

ทองสุข ชัยมานิตย์. (๒๕๖๑, ๒๒ ธันวาคม). ผู้ที่อยู่อาศัยในตำบลคลองสะแก อำเภอนครหลวง จังหวัด

พระนครศรีอยุธยา. สัมภาษณ์.

ธนาสฤกษ์ สตะเวทิน. (๒๕๕๕). **เอเชียอาคเนย์ : พัฒนาการทางการเมืองและการต่างประเทศ**. กรุงเทพฯ:

มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

พระพิฆเนศปางกู่กรุง ปราสาทนครหลวง. (๒๕๖๐). [ภาพถ่าย]. ชยกร ผลเจริญ

ภาพหลวงพ่อดโต เนื้อผง วัดทองทรงธรรม ที่ระลึกในงานฉลองศาลาการเปรียญ ๒๕๓๗. ค้นเมื่อ ๒๖ มิถุนายน ๒๕๖๒,

จาก www.gejisiam.com/shop/sirisakda/product-20680

โรงเรียนชุมชนวัดเสด็จ (คุณ ศรีประเสริฐอุปถัมภ์). (๒๕๖๐). [ภาพถ่าย]. วชิรวิทย์ สุนันท์ธัญกุล

วิกิพีเดีย. (๒๕๕๙). อำเภอนครหลวง www.th.wikipedia.org/wiki/อำเภอนครหลวง เมื่อ ๑ กรกฎาคม ๒๕๖๑

วิเชียร ภูเสวก. (๒๕๖๑, ๒๓ ธันวาคม). นายองค์การบริหารส่วนตำบลคลองสะแก อำเภอนครหลวง จังหวัด

พระนครศรีอยุธยา สัมภาษณ์

วัดทองทรงธรรม. (๒๕๖๐). [ภาพถ่าย]. วชิรวิทย์ สุนันท์ธัญกุล

วัดเสด็จ. (๒๕๖๐). [ภาพถ่าย]. วชิรวิทย์ สุนันท์ธัญกุล

วันเพ็ญ สะแกคุ่ม. (๒๕๖๑, ๒๒ ธันวาคม). ผู้ที่อยู่อาศัยในตำบลคลองสะแก อำเภอนครหลวง จังหวัด

พระนครศรีอยุธยา. สัมภาษณ์.

ศาลเจ้าพ่อน้อย. (๒๕๖๒). [ภาพถ่าย]. ชยกร ผลเจริญ

ศาลพ่อปู่จ้อย. (๒๕๖๐). [ภาพถ่าย]. ชยกร ผลเจริญ

ศิลปากร, กรม. (๒๕๓๗). **ทะเบียนโบราณสถานในเขตหน่วยศิลปากรที่ ๑**. กรุงเทพฯ: กรมศิลปากร.

สนิท สะแกคุ่ม. (๒๕๖๑, ๒๒ ธันวาคม). ผู้ที่อยู่อาศัยในตำบลคลองสะแก อำเภอนครหลวง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา.

สัมภาษณ์.

เหรียญพระพุทธรูปประธานพร ที่ระลึกในงานผูกพัทธสีมา วัดทองทรงธรรม ๒๕๒๕. ค้นเมื่อ ๒๖ มิถุนายน ๒๕๖๒, จาก

www.web-pra.com/Auction/Show/5459717

อมรา พงศาพิชญ์. (๒๕๓๙). พุทธศาสนาชาวบ้าน. ใน **เอกสารการสอนชุดวิชา ความเชื่อและศาสนาในสังคมไทย**

หน่วยที่ ๑-๗. พิมพ์ครั้งที่ ๓. นนทบุรี : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.